

- 9) संप्रेषण मॉडेलची यांत्रिक सादरीकरण आहे.
 अ) शॅनन आणि विव्हर मॉडेल ब) लसवेल मॉडेल
 क) ओसगुड मॉडेल ड) अरिस्टोटल मॉडेल
- 10) संप्रेषण ही कोणती प्रक्रिया आहे?
 अ) एकमार्गी प्रक्रिया ब) द्विमार्गी प्रक्रिया
 क) तीन मार्गी प्रक्रिया ड) यापैकी नाही
- 11) ——— मॉडेल एक प्रश्न स्वरूपात सादर केलेले आहे..
 अ) लासवेल मॉडेल ब) डान्स मॉडेल
 क) ओसगुड मॉडेल ड) शॅनन मॉडेल
- 12) सामाजिक संदर्भाचे प्रतिमान ——— यांनी विकसित केले.
 अ) जॉर्ज गरबर्नर ब) विल्बर श्रम
 क) शानन आणि व्हिवर ड) न्यूकॉब

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

12

- अ) डान्स प्रतीमानाची रचना वर्णन करा.
 ब) अॅरिस्टॉटलचे नीतीमूल्य म्हणजे काय ते विषद करा.
 क) औपचारिक आणि अनौपचारिक संवाद स्पष्ट करा.
 ड) आत्म संवाद म्हणजे काय याचे वर्णन करा.
 इ) अॅरिस्टॉटल प्रतीमानाचे वर्णन करा.
 ई) माध्यमांच्या संदर्भात गेटकीपिंग म्हणजे काय?

प्र.3 थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

12

- अ) एस. एम. आर. प्रतिमान
 ब) सामाजिक जबाबदारी सिध्दांत
 क) संवादातील अडथळे
 ड) संवादाचे कार्य

प्र.4 प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

12

- अ) मौखिक आणि अमौखिक संवाद स्पष्ट करा.
 ब) हेरॉल्ड लास्वेल यांचे संवाद प्रतिमान स्पष्ट करा.

प्र.5 प्रश्नाचे सविस्तर उत्तरे लिहा.

12

संज्ञापनाचे विविध प्रकार सांगून योग्य उदाहरणासह स्पष्ट करा.

- 9) वार्ताकनासाठी ठरवून दिलेल्या विषयाच्या कार्यक्षेत्रास काय म्हणतात?
 अ) प्रभाग ब) बीट
 क) विभाग ड) यापैकी नाही
- 10) वृत्तपत्राच्या प्रादेशिक प्रतिनिधीस काय म्हणतात?
 अ) हेडक्वार्टर ब्युरो ब) ऑफिस ब्युरो
 क) न्यूज ब्युरो ड) संपादक
- 11) वृत्तपत्रात मिडल कोणत्या पानावर छापले जाते?
 अ) क्रिडा ब) संपादकीय
 क) मनोरंजन ड) मुख्य पान
- 12) पेज-श्री पत्रकारितेत कशाचे वार्ताकन केले जाते?
 अ) गरिब लोक ब) उच्चभू वर्गाचे
 क) सरकारचे ड) शेतकऱ्यांचे

प्र.2 संक्षिप्त टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)

12

- अ) माहिती अधिकार कायदा
 ब) न्यूज डेस्क
 क) आरोग्य पत्रकारिता
 ड) वृत्तसंस्था
 इ) ऑप-एड-पेज
 ई) शोध पत्रकारिता

प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

12

- अ) वृत्तपत्रातील सेन्ट्रल डेस्कची कार्यपध्दती आणि महत्त्व सविस्तर लिहा.
 ब) मुलाखतीची पूर्वतयारी कशी करावी? मुलाखतीचे तंत्र लिहा.
 क) वृत्तसंस्थांसाठी वार्ताकन कसे केले जाते? वृत्तपत्रीय वार्ताकनापेक्षा असलेले वेगळेपण लिहा.
 ड) लेखांचे प्रकार सांगून त्याच्या विषयांची चर्चा करा.

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा.

12

- बातमीचे मुलभूत घटक कोणते हे सविस्तर लिहा.
 किंवा
 वृत्तपत्रात भाषेचे असणारे महत्त्व सविस्तर लिहा.

प्र.5 संपादक कोण बनू शकतो? संपादकाची कार्ये आणि जबाबदाऱ्या स्पष्ट करा.

12

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Mass Communication) (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
Oct/Nov-2023
Theory Reporting & Editing (230112102)**

Day & Date: Sunday, 07-01-2024
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct Alternative.

12

- 1) What is the main source of crime news?
 - a) Zero Police
 - b) Reader
 - c) F.I.R. Register
 - d) Advertiser
- 2) Which of the following is called a gatekeeper?
 - a) Reader
 - b) Advertiser
 - c) Editor
 - d) Manager?
- 3) What is the mechanism responsible for propagating the policies of the State Government?
 - a) Directorate of Regional Publicity
 - b) Directorate General of Information and Public Relations
 - c) Correspondence Office
 - d) Press Trust of India
- 4) What is newspaper banner news?
 - a) Main and important news
 - b) Digital banners
 - c) Editorial
 - d) Middle
- 5) What is a stylebook used for?
 - a) For printing
 - b) for shooting
 - c) For news coverage
 - d) For pagination in newspaper
- 6) In which of the following areas gossip news is most popular?
 - a) Movies
 - b) Crime
 - c) Agriculture
 - d) Environment
- 7) Which of the following decides the news to be published in the newspaper?
 - a) Manager
 - b) Editor
 - c) Reporter
 - d) Reader
- 8) What do newspaper editors, publishers, publishers say about providing information?
 - a) By- line
 - b) Dateline
 - c) Cross line
 - d) Press line
- 9) What is the scope of the subject determined for News Reporting?
 - a) Division
 - b) Beat
 - c) Section
 - d) None of these
- 10) What is the regional representative of the newspaper called?
 - a) Headquarter Bureau
 - b) Office Bureau
 - c) News Bureau
 - d) Editor

- 10) न. चि. केळकर यांचे योगदान खालीलपैकी कशाशी संबंधित आहे.
 अ) लोकसत्ता ब) प्रभात
 क) मराठा ड) केसरी
- 11) कोणते मराठी वृत्तपत्र भाऊ महाजन यांच्याशी संबंधित आहे?
 अ) प्रभाकर ब) महाराष्ट्र टाईम्स
 क) पुढारी ड) काळ
- 12) बेंजामिन हॉर्निमन कोणत्या वृत्तपत्राशी संबंधित होते?
 अ) बॉम्बे क्रॉनिकल ब) हिंदू
 क) मराठा ड) केसरी

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

12

- अ) बाळ गंगाधर टिळक
 ब) अमृत बाजार पत्रिका (ABP)
 क) गोविंद कुंटे
 ड) दर्पण
 इ) आचार्य अत्रे
 ई) भाऊ महाजन

प्र.3 सविस्तर उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

12

- अ) स्वातंत्र्यानंतर पत्रकारीतेची बदलती भूमिका स्पष्ट करा?
 ब) सरकारचे माध्यम विषयक धोरण स्पष्ट करा?
 क) प्रसार माध्यमांवर आणीबाणीचा झालेला परिणाम लिहा?
 ड) फोटो एडिटिंगचे तत्वे सांगा?

प्र.4 प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

12

- अ) बातम्यांचे प्रकार आणि वृत्त लेखनाची रचना लिहा?
 ब) बातम्यांच्या निर्मितीची तत्वे आणि डिझाइनच्या घटकांबद्दल तपशील लिहा?

प्र.5 प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा.

12

समाजसुधारणेच्या चळवळीत सत्यशोधक पत्रकारिता आणि दलित पत्रकारितेचे योगदान स्पष्ट करा?

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Mass Communication) (Semester - I) (New) (NEP CBCS)
Examination: Oct/Nov-2023
Theory Print Media (230112103)**

Day & Date: Tuesday, 09-01-2024
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) All questions carry equal marks.

Q.1 Multiple Choice Questions.

12

- 1) The which newspaper is associated with James Augustus Hicky?
 - a) Bengal Gazette
 - b) Kesari
 - c) Maratha
 - d) Harijan
- 2) Who among the following was NOT a National Leader associated with a newspaper?
 - a) Tilak
 - b) Mahatma Gandhi
 - c) Benjamin Horniman
 - d) Kasturi Ranga
- 3) Which newspaper is linked with the Ghose brothers?
 - a) Amrut Bazar Patrika
 - b) The Hindu
 - c) Bombay Chronicle
 - d) Statesman
- 4) Which newspaper is associated with Robert Knight?
 - a) Times of India
 - b) Statesman
 - c) Free Press Journal
 - d) Harijan
- 5) Bal Shastri Jambhekar is known for founding:
 - a) Darpan
 - b) Loksatta
 - c) Kesari
 - d) Dnyanprakash
- 6) Dalit Press is significant in the social movement of:
 - a) Maharashtra
 - b) Bengal
 - c) Punjab
 - d) Gujarat
- 7) The Emergency had what impact on the press?
 - a) Expansion
 - b) Suppression
 - c) Enhancement
 - d) Liberation
- 8) Which aspect characterizes the changing role of the press after independence?
 - a) Stability
 - b) Consistency
 - c) Dynamic nature
 - d) Uniformity
- 9) Which figure is NOT related to Marathi journalism?
 - a) Acharya Atre
 - b) Krishnaji Triambak Ranade
 - c) Jawaharlal Nehr
 - d) S. M. Paranjape
- 10) N. C. Kelkar's contribution is associated with:
 - a) Loksatta
 - b) Prabhat
 - c) Maratha
 - d) Kesari

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Mass Communication) (Semester - I) (New) (NEP CBCS)
Examination: Oct/Nov-2023
RM Communication Research (230112105)**

Day & Date: Thursday, 11-01-2024
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्यायाची निवड करा.

12

- 1) संशोधन प्रक्रियेतील ---- ही पहिली पायरी आहे.
अ) साहित्याचा आढाव
ब) उद्दिष्टे निश्चित करणे
क) समस्येची निवड
ड) यापैकी नाही
- 2) टी.आर.पी. म्हणजे ---- होय.
अ) टेलिव्हिजन रेटिंग पॉईंट
ब) टेलिव्हिजन रँकिंग पॉईंट
क) टेलिव्हिजन पोल पॉईंट
ड) यापैकी नाही
- 3) एस.पी.एस.एस. ---- साठी वापरले जाते.
अ) तथ्यांचे विश्लेषण
ब) यांत्रिकी चाचणी
क) नकाशे तयार करणे
ड) यापैकी नाही
- 4) लॉटरी पध्दतीने नमुन्यांची निवड ---- म्हणुन ओळखली जाते.
अ) यादृच्छिक नमुना
ब) कोटा नमुना
क) सहेतु नमुना
ड) यापैकी नाही
- 5) टीव्हीच्या ग्राहकास ---- असे संबोधतात.
अ) श्रोता
ब) दर्शक
क) वापरकर्ता
ड) यापैकी नाही
- 6) जेव्हा अन्वेषक तथ्ये स्वतः भरतो तेव्हा त्या साधनास ---- असे संबोधतात.
अ) पोल
ब) मुलाखत प्रश्नावली
क) प्रश्नावली
ड) यापैकी नाही
- 7) ए.बी.सी.चा अहवाल ---- वर आधारित असतो.
अ) जाहिरात
ब) जनसंपर्क
क) वितरण
ड) यापैकी नाही
- 8) यादृच्छिक नमुना हा तेंव्हा उपयुक्त ठरतो जेव्हा समग्र ---- असतो.
अ) अज्ञात
ब) मोठ्या संख्येने
क) लहान
ड) यापैकी नाही
- 9) पुस्तके ही तथ्यांची ---- स्रोत आहेत.
अ) प्राथमिक
ब) दुय्यम
क) तृतीय
ड) यापैकी नाही

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Mass Communication) (Semester - I) (New) (NEP CBCS)
Examination: Oct/Nov-2023
RM Communication Research (230112105)**

Day & Date: Thursday, 11-01-2024
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose correct alternatives from the options.

12

- 1) First step in the research process is _____.
 - a) Review of Literature
 - b) Setting objectives
 - c) Selection of problem
 - d) None of these
- 2) TRP stands for _____.
 - a) Television Rating Point
 - b) Television Ranking Point
 - c) Television Pole Point
 - d) None of these
- 3) SPSS is used for _____.
 - a) Data analysis
 - b) Mechanical Test
 - c) Making Maps
 - d) None of these
- 4) Selection of sample by lottery method is known as _____.
 - a) Random Sampling
 - b) Quota Sampling
 - c) Purposive Sampling
 - d) None of these
- 5) Customer of the TV is called as _____.
 - a) Listener
 - b) Viewer
 - c) User
 - d) None of these
- 6) When data is filled by investigator himself then the tool is called as _____.
 - a) Poll
 - b) Interview Schedule
 - c) Questionnaire
 - d) None of these
- 7) ABC's report based on _____.
 - a) Advertising
 - b) Public Relation
 - c) Circulation
 - d) None of these
- 8) The random sampling is useful when the universe is _____.
 - a) Unknown
 - b) In large number
 - c) Small
 - d) None of these
- 9) Books are _____ sources of data.
 - a) Primary
 - b) Secondary
 - c) Tertiary
 - d) None of these
- 10) Review of literature is useful in _____.
 - a) Solution
 - b) Method
 - c) Research gap
 - d) None of these
- 11) Census method of research is _____ method.
 - a) Qualitative
 - b) Quantitative
 - c) Experimental
 - d) None of these

- 10) तोंडी संप्रेषण ---- आहे.
 अ) सातत्य ब) खंडित
 क) आंशिक ड) अकस्मात
- 11) ---- द्वारे कव्हेशनल्टी सिद्धांत विकसित केला गेला.
 अ) जॉन डन ब) हेन्री
 क) जॉर्ज गॅर्बनर ड) जॉन मिल्टन
- 12) हेराल्ड लासवेल चे प्रतिमान ---- मध्ये विकसित झाले.
 अ) 1940 ब) 1950
 क) 1948 ड) 1951
- 13) टीव्हीच्या ग्राहकास ---- या नावाने संबोधले जाते.
 अ) श्रोता ब) वाचक
 क) वापरकर्ता ड) प्रेक्षक
- 14) सामाजिक संदर्भाचे प्रतिमान ---- यांनी विकसित केले.
 अ) जॉर्ज गरबर्नर ब) विल्बर श्रम
 क) शानन आणि व्हिवर ड) न्यूकॉब
- 15) चढत्या संज्ञापन प्रक्रियेत संदेशाचा प्रवाह ---- असतो.
 अ) खालून वर ब) वरून खाली
 क) समांतर ड) यापैकी नाही
- 16) खालीलपैकी कोणते जनमाध्यम साधन नाही?
 अ) रेडिओ ब) वृत्तपत्र
 क) टेलिफोन ड) इंटरनेट

प्र.2 टिपा लिहा. (6 पैकी 4)

16

- अ) एस एम आर सी प्रतिमान
 ब) सामाजिक जबाबदारी सिद्धांत
 क) संवादातील अडथळे
 ड) समूह साद
 इ) संज्ञापन आणि सामाजिकीकरण
 ई) बुलेट सिद्धांत

प्र.3 खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (4 पैकी 2)

16

- अ) डान्स प्रतीमानाची रचना वर्णन करा.
 ब) ॲरिस्टॉटलचे नीतीमूल्य म्हणजे काय ते विषद करा.
 क) मौखिक आणि अमौखिक संवाद स्पष्ट करा.
 ड) व्यक्ति-व्यक्ति मधील संवाद म्हणजे काय याचे वर्णन करा.

प्र.4 प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा. (2 पैकी 1)

16

- अ) मौखिक आणि अमौखिक संवाद स्पष्ट करा.
 ब) ऑसगुड आणि श्रम यांचे संवाद प्रतिमान स्पष्ट करा.

प्र.5 सविस्तर प्रश्नाची उत्तरे लिहा.

16

संवाद प्रक्रियेतील विविध टप्पे स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Mass Communication) (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination:
Oct/Nov-2023**

Principles of Mass Communication (MA23101)

Day & Date: Friday, 05-01-2024
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Multiple choice questions

16

- 1) In the Aristotelian model of communication _____ not found.
 - a) Speaker
 - b) Speech
 - c) Audience
 - d) Feedback
- 2) _____ Introduced the mathematical model of communication.
 - a) Aristotle
 - b) Pope
 - c) Shannon and Weaver
 - d) Helical dance
- 3) The first media dependence theory was described _____.
 - a) 1976
 - b) 1956
 - c) 1960
 - d) 1950
- 4) _____ model is a verbal one presented in a question form
 - a) Laswell model
 - b) Dance model
 - c) Osgood Model
 - d) Shannon model
- 5) Ministers speech could not be heard by a number of audience due to fault in TV channel it means _____.
 - a) Personal Barrier
 - b) Socio-Economical barrier
 - c) Mechanical barrier
 - d) None of these
- 6) Application for loan is the example of _____.
 - a) Upward communication
 - b) Downward communication
 - c) Horizontal communication
 - d) Diagonal communication
- 7) The process of translation and interpretation of codes by the sender is called _____.
 - a) Encoding
 - b) Decoding
 - c) Sender
 - d) Message
- 8) The word communications derived from the _____ word.
 - a) French
 - b) Greek
 - c) Latin
 - d) none of these
- 9) Customer of the TV is called as _____.
 - a) Listener
 - b) Reader
 - c) User
 - d) Viewer
- 10) Verbal communication is _____.
 - a) Continuous
 - b) Discontinuous
 - c) Partial
 - d) Untimely
- 11) Cultivation theory was developed by _____.
 - a) John Dunn
 - b) Henry
 - c) George Gerbner
 - d) John Milton

- 8) आय. एन. एस. चे पूर्ण रूप असे आहे.
 अ) इंडियन नॅशनल सर्व्हिस ब) इंडियन नॅशनल सोसायटी
 क) इंडियन न्यूजपेपर सोसायटी ड) इंडिया नॉन सोसायटी
- 9) वृत्तपत्र व्यवस्थापनात खालीलपैकी कोणती पध्दती वापरली जाते?
 अ) सिक्स सिग्मा ब) सिग्मंड फ्राईड
 क) कामगारांचा छळ ड) यापैकी नाही
- 10) माहिती अधिकार कायदा भारतात कधी लागू झाला?
 अ) 2005 ब) 1899
 क) 1990 ड) यापैकी नाही
- 11) खालीलपैकी ई-कॉमर्सचे उदाहरण कोणते?
 अ) ॲमेझोन ब) दैनिक लोकमत
 क) आपले सरकार ड) उज्ज्वला योजना
- 12) "अग्रलेखांचा बादशाह" अशी बिरुदावली खालीलपैकी कोणते संपादक वापरत असत?
 अ) लोकमान्य टिळक ब) नीलकंठ खाडिलकर
 क) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर ड) महात्मा गांधी
- 13) वृत्तपत्र पेजिनेशनसाठी खालीलपैकी कोणते सॉफ्टवेअर वापरले जाते?
 अ) इनडिझाईन ब) इड्युस
 क) फिल्मोरा ड) पिन्कल
- 14) वृत्तपत्रात जाहिरात निर्मितीसाठी खालीलपैकी कोणते सॉफ्टवेअर वापरले जाते?
 अ) प्रीमिअर ब) इड्युस
 क) फिल्मोरा ड) कोरल ड्रॉ
- 15) खालीलपैकी कोणते तंत्रज्ञान आकर्षक पेजिनेशनसाठी उपयुक्त ठरत आहे?
 अ) गार्शिया ब) एम. एस. वर्ड
 क) पिन्कल ड) यापैकी नाही
- 16) "दुष्काळ आवडे सर्वांना" या पुस्तकाचे लेखक कोण आहेत?
 अ) पी. साईनाथ ब) कुमार केतकर
 क) निखील वागळे ड) संजय आवटे

प्र.2 संक्षिप्त टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)

- अ) कृषी विषयक वार्ताकन
 ब) शैलीपुस्तिका
 क) न्यूज पलो
 ड) चित्रपट परीक्षण
 इ) फोटो फिचर
 ई) ई-कॉमर्स

- प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. 16**
- अ) वृत्तपत्रातील न्यूज डेस्कचे प्रकार सांगून डेस्कची कार्यपध्दती सविस्तर लिहा.
ब) बातमीदारीत इंटरनेट किती उपयुक्त आहे ते लिहा?
क) अग्रलेख वाचकांच्या दृष्टीने किती महत्त्वाचे असतात? सविस्तर भाष्य करा.
ड) पेजिनेशनमध्ये शैलीपुस्तिका कशी उपयुक्त ठरते ते लिहा?
- प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. 16**
- आधुनिक युगातील पत्रकारात कोणती कौशल्ये असावीत ते सविस्तर लिहा.
किंवा
बातमी कशी विकसित होते? बातमी वाचकांपर्यंत पोहोचेपर्यंतचे टप्पे सविस्तर लिहा?
- प्र.5 सविस्तर उत्तर लिहा. 16**
- संपादकीय विभागाची पदनिहाय संरचना जबाबदाऱ्यांसह सविस्तर विषद करा?

Seat
No.

**M.A. (Mass Communication) (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination:
Oct/Nov-2023
Reporting and Editing (MA23103)**

Day & Date: Tuesday, 09-01-2024
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Multiple choice questions**16**

- 1) What technology is currently used in newspapers for plate making?
 - a) C.T.P.
 - b) O.T.P.
 - c) D.T.P.
 - d) P.P.T.
- 2) What leads the news?
 - a) Photo
 - b) News content
 - c) Newspaper
 - d) Advertising?
- 3) Where all kinds of information are stored in the newspaper?
 - a) Morgue
 - b) Distribution department
 - c) Advertising department
 - d) Editorial department
- 4) What is a column writer _____ is called?
 - a) Columnist
 - b) Writer
 - c) Poet
 - d) Negotiator
- 5) Which of the following should be prepared before the interview?
 - a) Adequate knowledge of the person, knowledge of the subject, clear and perfect questions
 - b) Good diet, exercise and yoga
 - c) Prejudicial questions
 - d) None of these
- 6) Who is the author of the popular column "Pahila Chaha"?
 - a) H.M. Marathe
 - b) Abhay Diwanji
 - c) Arun Khore
 - d) Raja Mane
- 7) News writing cannot be based on which of the following?
 - a) Press note
 - b) Speech
 - c) Report
 - d) Rumor
- 8) This is the full form of INS.
 - a) Indian National Service
 - b) Indian National Society
 - c) Indian Newspaper Society
 - d) India Non Society
- 9) Which of the following methods is used in newspaper management?
 - a) Six Sigma
 - b) Sigmund Fried
 - c) Persecution of workers
 - d) None of these
- 10) When did the Right to Information Act come into force in India?
 - a) 2005
 - b) 1899
 - c) 1990
 - d) None of these

- 9) — हे जाहिरातीमधील घटक नाही.
 अ) शीर्षक ब) मजकूर
 क) दोन्ही अ) आणि ब) ड) यापैकी नाही
- 10) जाहिरात संस्थेमध्ये क्रिएटिव्ह डायरेक्टर — विभागाचा भाग असतो.
 अ) विपणन ब) निर्मिती विभाग
 क) व्यवस्थापन ड) यापैकी नाही
- 11) प्रमोशनमध्ये — अंतर्भाव होतो.
 अ) जाहिरात ब) वैयक्तिक विक्री
 क) प्रसिद्धी ड) यापैकी सर्व
- 12) — हे जनसंपर्काचे विशेष साधन आहे.
 अ) फोल्डर ब) प्रसिद्धी
 क) होर्डिंग ड) यापैकी नाही
- 13) — हे अंतर्गत जन आहेत.
 अ) पुरवठादार ब) कर्मचारी
 क) दोन्ही अ) आणि ब) ड) यापैकी नाही
- 14) — ही संस्था भारत सरकारच्या वतीने माध्यमांसाठी पत्रकार परिषदेचे आयोजन करते.
 अ) प्रेस ट्रस्ट ऑफ इंडिया ब) प्रेस कॉउंसिल ऑफ इंडिया
 क) प्रेस इन्फॉर्मेशन ब्यूरो ड) यापैकी नाही
- 15) — हे ऍडव्हर्टायझिंग स्टँडर्ड कौन्सिल ऑफ इंडियाचे अध्यक्ष आहेत.
 अ) सुभाष रस्तोगी ब) सुभाष शर्मा
 क) सुभाष कामथ ड) यापैकी नाही
- 16) जनसंपर्काचे सर्वात वेगाने वाढणारे माध्यम म्हणजे —.
 अ) समाज माध्यमे ब) दूरचित्रवाणी
 क) नियतकालिक ड) यापैकी नाही

प्र.2 खालीलपैकी चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

16

- अ) 'कॉपीराइट' यावरती संक्षिप्त टीप लिहा.
 ब) जनसंपर्क म्हणजे काय?
 क) जाहिरातीची उत्क्रांती आणि विकास यावरती लिहा.
 ड) हॉस्पिटल मधील जनसंपर्काच्या भूमिकेचे वर्णन करा.
 इ) पत्र सूचना कार्यालयाची भूमिका काय आहे?
 ई) व्हिडीओ नियतकालिकांचे महत्व लिहा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

16

- अ) मालक आणि कर्मचारी संबंध याविषयी लिहा.
 ब) प्रसिद्धी ही संकल्पना स्पष्ट करा.
 क) जनसंपर्काचे घटक कोणते आहेत?
 ड) ऍडव्हर्टायझिंग एजन्सीज असोसिएशन ऑफ इंडिया ची भूमिका स्पष्ट करा.

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा.

16

अ) जाहिरातीचे विविध प्रकार कोणते आहेत?

किंवा

ब) जनसंपर्क कार्यालाची कार्ये कोणती आहेत?

प्र.5 जाहिरात संस्थेची रचनेवर विस्तृतपणे लिहा.

16

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Mass Communication) (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination:
Oct/Nov-2023**

Advertising and Public Relations (MA23106)

Day & Date: Thursday, 11-01-2024
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.

16

- 1) _____ is the part of marketing mix.
 - a) Proprietor
 - b) Physical Evidence
 - c) Percentage
 - d) None of these
- 2) ASCI was established in _____ year.
 - a) 1985
 - b) 1986
 - c) 1988
 - d) None of these
- 3) _____ personality is related to Lobby.
 - a) Nira Radia
 - b) Raj Shekhar
 - c) Mrunal Sen
 - d) All of these
- 4) _____ is the house journal of DGIPR-MAHARASHTRA.
 - a) Lokarajya
 - b) Lokseva
 - c) Lokadhikar
 - d) None of these
- 5) _____ organisation is related to public relation.
 - a) PIB
 - b) AAA
 - c) ASCI
 - d) None of these
- 6) _____ is not the function of public relation officer.
 - a) Updating Website
 - b) Organising the events
 - c) Conducting Press Conference
 - d) None of these
- 7) _____ personality is related to public relation.
 - a) Ivy Lee
 - b) Martin James
 - c) Rogers Feder
 - d) None of these
- 8) _____ is organized for journalist for new product launch.
 - a) Press Conference
 - b) Open House
 - c) Meeting
 - d) None of these
- 9) _____ is not element of an advertisement.
 - a) Title
 - b) Body Copy
 - c) Both a) and b)
 - d) None of these
- 10) Creative director is part of _____ department of AD agency.
 - a) Marketing
 - b) Production Department
 - c) Management
 - d) None of these
- 11) Promotion Involves _____.
 - a) Advertising
 - b) Personal Selling
 - c) Publicity
 - d) All of these

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Mass Communication) (Semester - II) (New) (CBCS) Examination:
Oct/Nov-2023**

Media Management (MA23201)

Day & Date: Monday, 18-12-2023
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा.

16

- 1) ई-मेल पूर्ण रूप

अ) इलेक्ट्रॉनिक मेल	ब) इलेक्लेक्टिक मेसेज
क) इलेक्ट्रिकल मोड	ड) यातील काहीही नाही
- 2) समुदाय रेडिओ ---- मध्ये प्रारंभ झाला.

अ) 2000	ब) 2002
क) 2004	ड) 1993
- 3) ---- एक स्वायत्त सार्वजनिक सेवा महामंडळ होते.

अ) बीबीसी	ब) बिग एफएम
क) सोनी टीव्ही	ड) विप्रो
- 4) ---- यांनी मुव्हेबल टेपचा शोध लावला.

अ) जेम्स ऑस्टिन	ब) जोहान्स गुटनबर्ग
क) विल्लीयम कॅरी	ड) यापैकी नाही
- 5) डीटीएच सेवा ---- मध्ये सुरु झाली.

अ) 2004	ब) 2005
क) 2006	ड) 2007
- 6) नॅशनल रीडरशिप सर्वे ---- साली स्थापन झाले.

अ) 1944	ब) 1974
क) 1998	ड) 2000
- 7) डब्लू डब्लू डब्लू ---- साठी उभे

अ) वर्ल्ड वाईड वेब	ब) वर्ड वर्ल्ड वायर
क) वायर वर्ड वर्क	ड) वर्ल्ड वर्ड वायर
- 8) ---- हे वृत्तपत्रातील प्लेट बनविण्याचे नवीन तंत्रज्ञान आहे.

अ) सी. टी. पी	ब) के. बी. सी
क) डी. टी. पी	ड) टी. आर. पी
- 9) इलेक्ट्रॉनिक सिग्नलची शक्ती वाढवते.

अ) मॉड्युलेशन	ब) सिंक्रोनाइझेशन
क) एम्प्लिफिकेशन	ड) डबिंग

- 10) ---- हे सोलापूरातील खाजगी रेडीओ केंद्र आहे.
 अ) रेडीओ गोल्ड ब) बिग एफ. एम
 क) रेडीओ मिर्ची ड) यापैकी नाही
- 11) जर्नलिसम भाषेत पिक्सच अर्थ
 अ) फोटो ब) पिक्सेल
 क) प्रोमो ड) झलक
- 12) माध्यम व्यवस्थापन हे ---- आहे.
 अ) कला आणि शास्त्र ब) शास्त्र आणि तंत्रज्ञान
 क) कला आणि तथ्य ड) यापैकी नाही
- 13) पॉप अप जाहिरात ---- संबंधित
 अ) वृत्तपत्र ब) मासिक
 क) रेडिओ ड) इंटरनेट
- 14) ---- याने कामाच्या विभाजनाचे तत्व विकसित केले.
 अ) हेनरी फेयोल ब) हेनरी गुलिक
 क) हेनरी क्लार्क ड) हेनरी टेलर
- 15) मोडेम आहे ----
 अ) नाट्य ग्रुप ब) एक्सपोर्ट पोलची
 क) संगणक नेटवर्किंग ड) एफएम
- 16) ऑल इंडिया रेडिओ ---- वर्षात आकाशवाणी म्हणून नामांकित झाले
 अ) 3 ऑक्टोबर 1957 ब) 5 जानेवारी 1960
 क) 1 फेब्रुवारी 1970 ड) 15 ऑगस्ट 1947

प्र.2 टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)

16

- अ) रेडिओचे प्रकार
 ब) टीआरपी
 क) भारतातील इंटरनेट
 ड) मायक्रोफोन
 इ) रेडिओ प्रसारण
 ई) वेब पोर्टल

प्र.3 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

16

- अ) व्यवस्थापनाची तत्त्वे स्पष्ट करा.
 ब) माध्यम अभिसरणांचे महत्त्व स्पष्ट करा.
 क) टेलिव्हिजनमधील अँकरच्या जबाबदारीवर चर्चा करा.
 ड) भारतातील वृत्तपत्रांच्या मालकीची पध्दत स्पष्ट करा.

- प्र.4** विस्तारीत उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) **16**
- अ) व्यवस्थापनाची उद्दिष्टे स्पष्ट करा.
- ब) ऑनलाइन माध्यमांचे वर्णन करा आणि कोणत्याही दोन ऑनलाइन न्यूज पोर्टलची तुलना करा.
- प्र.5** विस्तारीत उत्तर लिहा. **16**
- दूरचित्रवाणी केंद्रातील विविध विभागांचे वर्णन करा आणि प्रत्येक विभागाच्या कामकाजाविषयी चर्चा करा.

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Mass Communication) (Semester - II) (New) (CBCS) Examination:
Oct/Nov-2023
Communication Research (MA23202)**

Day & Date: Tuesday, 19-12-2023
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना :** 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्यायाची निवड करा.

16

- 1) जेव्हा संशोधक स्वतः तथ्यांची नोंद करून घेतो त्यास ——— म्हणतात.
अ) व्यष्टी अध्ययन संशोधन ब) गुणात्मक संशोधन
क) मूलभूत संशोधन ड) उपयोजित संशोधन
- 2) झाबुआ डेव्हलपमेंट कम्युनिकेशन प्रोजेक्टची सुरुवात ——— रोजी झाली.
अ) 10 नोव्हेंबर 1995 ब) 01 नोव्हेंबर 1995
क) 11 नोव्हेंबर 1995 ड) 25 नोव्हेंबर 1995
- 3) वेतन हे ——— प्रकारचे चल आहे.
अ) परायत्त चल ब) स्वायत्त चल
क) सहानुवर्ती ड) यापैकी एकही नाही
- 4) एखाद्या विशिष्ट विषयावर पूर्वी प्रकाशित केलेल्या साहित्याचे विहंगावलोकन ——— आहे.
अ) संदर्भित साहित्याचा आढावा ब) उद्दिष्ट निश्चिती
क) समस्या निर्धारण ड) यापैकी एकही नाही
- 5) एस. पी. एस. एस. चा वापर ——— साठी केला जातो.
अ) तथ्य विश्लेषण ब) उत्तर चाचणी
क) आशय विश्लेषण ड) यापैकी एकही नाही
- 6) जेव्हा जाहिरातदार केवळ एकाच माध्यमाचा जाहिरातीसाठी वापर करतो तेव्हा तो ——— सिध्दांताचा वापर करतो.
अ) माध्यम प्रभाव ब) लाट
क) माध्यम एकाग्रता ड) माध्यम शिक्षण
- 7) ——— म्हणजे ठराविक नियमांच्या आधारे मोठ्या लोकसंख्येतून निवडलेला प्रातिनिधिक घटकसंच असतो.
अ) चलक ब) नमुना
क) एकक ड) समग्र
- 8) बहुपदी नमुना निवड हा ——— नमुना निवडीचा प्रकार आहे.
अ) संभाव्यता ब) असंभाव्यता
क) यादृच्छिक ड) कोटा

- 9) बहुपदी नमुना निवड हा ---- चा प्रकार आहे.
 अ) असंभाव्यता नमुना निवड ब) संभाव्यता नमुना निवड
 क) यादृच्छिक नमुना निवड ड) यापैकी एकही नाही
- 10) ज्या संशोधनात व्यष्टी अध्ययन पध्दतीचा अवलंब केला जातो त्यास ---- म्हणतात.
 अ) निदानात्मक ब) मूलभूत
 क) विश्लेषणात्मक ड) गुणात्मक
- 11) एबीसी ---- संशोधनावर आधारित अहवाल जाहीर करते.
 अ) जाहिरात ब) जनसंपर्क
 क) मुलाखत ड) यापैकी एकही नाही
- 12) टी. आर. पी. घोषित करण्यासाठी ---- बार- ओ-मीटरचा वापर करते.
 अ) बार्क ब) बी. ओ. सी.
 क) डी. ए. व्ही. पी ड) टॅम
- 13) ब्लॉग ---- प्रकारची तथ्ये पुरविणारे स्रोत असतात.
 अ) प्राथमिक ब) दुय्यम
 क) प्रयोगात्मक ड) गुणात्मक
- 14) ओपिनिअन पोल हे ---- प्रकारचे संशोधन आहे.
 अ) निरीक्षण ब) सर्वेक्षण
 क) व्यष्टी अध्ययन पध्दत ड) यापैकी सर्व
- 15) प्रत्यक्ष प्रयोगाद्वारे गृहितकृत्यांची चाचणी करण्यासाठी करणे व परिणाम यातील परस्पर संबंधाचा अभ्यास करणे म्हणजे ---- होय.
 अ) व्यष्टी अध्ययन ब) सर्वेक्षण संशोधन
 क) प्रयोगात्मक संशोधन ड) यापैकी एकही नाही
- 16) निरीक्षण हे ---- चे साधन आहे.
 अ) तथ्य संकलन ब) कोटा नमुना निवड
 क) मुलाखत ड) यापैकी एकही नाही

प्र.2 उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

16

- अ) चांगल्या संशोधकाची गुणवैशिष्ट्ये कोणती?
 ब) निरीक्षण म्हणजे काय?
 क) उत्तर चाचणी म्हणजे काय?
 ड) गृहितकृत्यांची उपयुक्तता काय?
 इ) जनमत चाचणीचे उपयोग कोणते?
 ई) संशोधन अहवाल लेखनातील विविध पायऱ्या विशद करा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

16

- अ) टीआरपीचे मोजमाप कसे केले जाते.
 ब) आशय विश्लेषण म्हणजे काय? त्याची माध्यम संशोधनातील उपयुक्तता विशद करा.
 क) माध्यम भार सिध्दांत विशद करा.

- प्र.4** तपशीलासह उत्तरे लिहा (कोणताही एक) **16**
- अ) संशोधन म्हणजे काय? गुणात्मक आणि संख्यात्मक संशोधनातील फरक स्पष्ट करा.
- ब) तथ्य म्हणजे काय? तथ्य संकलन विविध पध्दती विशद करा.
- प्र.5** मुद्रित माध्यम संशोधनासाठी उपयोगात आणल्या जाणाऱ्या पध्दती विशद करा. **16**

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Mass Communication) (Semester - II) (New) (CBCS) Examination:
Oct/Nov-2023
Communication Research (MA23202)**

Day & Date: Tuesday, 19-12-2023
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose correct alternatives from the options. 16

- 1) When data is filled by investigator himself then it is called as _____.
a) Case Study Research b) Qualitative Research
c) Pure Research d) Applied Research
- 2) Jhabua Development Communication project was started on _____.
a) 10 November 1995 b) 01 November 1995
c) 11 November 1995 d) 25 November 1995
- 3) Salary is _____ type of variable.
a) Dependent b) Independent
c) Co relational d) None of these
- 4) An overview of the previously published works on a specific topic is _____.
a) Review of Literature b) Setting objectives
c) Selection of problem d) None of these
- 5) SPSS is used for _____.
a) Data Analysis b) Post test
c) Content analysis d) None of these
- 6) When advertiser uses only one media for an advertisement then he uses _____ theory.
a) Media Dominance b) Wave
c) Media concentration d) Media education
- 7) _____ is a set of elements taken from a larger population according to certain rules.
a) Variable b) Sample
c) Unit d) Universe
- 8) Multi -Stage sampling is a type of _____ Sampling.
a) Probability b) Non- Probability
c) Random d) Quota
- 9) Selection of sample by lottery method is called _____.
a) Non-Probability Sampling b) Probability Sampling
c) Random Sampling d) None of these
- 10) A research which follows case study method is called _____.
a) Diagnostic b) Basic
c) Analytical d) Qualitative
- 11) ABC publishes report based on _____ research.
a) Advertising b) Public Relations
c) Circulation d) None of these

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Mass Communication) (Semester - II) (New) (CBCS) Examination:
Oct/Nov-2022**

Electronic Media (Radio and Television) (MA23205)

Day & Date: Wednesday, 20-12-2023
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा

16

- 1) दूरदर्शनचे ब्रीदवाक्य काय आहे?
अ) सत्यम शिवम सुंदरम
ब) राहा एक पाऊल पुढे
क) बहुजन हिताय बहुजन सुखाय
ड) यापैकी नाही
- 2) दूरचित्रवाणी वार्ताकनात पी. टी. सी. चा अर्थ काय?
अ) प्रेस ट्रस्ट कार्पोरेशन
ब) प्रेस ट्रस्ट कंपनी
क) पीस-टू-कॅमेरा
ड) प्रेस टू कट
- 3) नभोवाणी किंवा दूरचित्रवाणी स्टुडिओत उपस्थित नसणाऱ्या प्रेक्षकांचा तत्काळ सहभाग ज्यात शक्य असतो असा कार्यक्रम कोणता?
अ) अंतर्गत संवाद
ब) फोन-इन-कार्यक्रम
क) सहभागी कार्यक्रम
ड) यापैकी नाही
- 4) ए. एम. चे पूर्णरूप कोणते?
अ) अॅम्प्लीट्युड मॉड्युलेशन
ब) अॅम्प्लीफायर मॉड्युलेशन
क) अॅम्प्लीट्युड मार्केट
ड) यापैकी नाही
- 5) खालीलपैकी ज्येष्ठ नागरिकांसाठीचा आकाशवाणी कार्यक्रम कोणता?
अ) बेला के फुल
ब) ऐलतीर-पैलतीर
क) युववाणी
ड) यापैकी नाही
- 6) आकाशवाणीवरील शेतकऱ्यांसाठीचा कार्यक्रम कोणता?
अ) माझं घर, माझं शेत
ब) वनिता विश्व
क) बालसभा
ड) यापैकी नाही
- 7) ई-टीव्ही हे कोणत्या माध्यम समूहाचे चॅनल आहे?
अ) सकाळ
ब) इनाडू
क) स्टार
ड) गार्डियन
- 8) प्रक्षेपणाच्या संदर्भात एफ. एम. म्हणजे काय?
अ) फायनान्स मिनिस्टर
ब) फ्रिक्वेन्सी मॅनेजमेंट
क) फ्रिक्वेन्सी मॉड्युलेशन
ड) यापैकी नाही
- 9) टी. व्ही. वरील खालीलपैकी रिअॅलिटी शो कोणता?
अ) खतरों के खिलाडी
ब) कौन बनेगा करोडपती
क) बिग बॉस
ड) वरील सर्व

- 10) वेबकास्टिंगचा अर्थ काय?
 अ) कार्यक्रमाचे प्रसारण इंटरनेटद्वारे
 ब) वेब डिझायनिंग
 क) वेब क्रिएशन
 ड) यापैकी नाही
- 11) सोपे ऑपेरा म्हणजे काय?
 अ) टी. व्ही. वरील नाट्यमय मालिका
 ब) चित्रपट
 क) अंधोळीचा साबण
 ड) यापैकी नाही
- 12) ग्यानवाणी हे रेडिओ स्टेशन कोणत्या हेतूसाठी चालवले जाते?
 अ) मनोरंजन
 ब) शैक्षणिक व सामाजिक
 क) राजकीय
 ड) व्यावसायिक
- 13) ——— ही शेतीविषयक वाहिनी आहे.
 अ) डीडी न्यूज
 ब) डीडी किसान
 क) एबीपी माझा
 ड) यापैकी नाही
- 14) इंटरॅक्टिव्हिटी म्हणजे काय?
 अ) स्वीकार आणि प्रतिसाद
 ब) नेटवर्क
 क) खंडित संवाद
 ड) यापैकी नाही
- 15) व्हीएफएक्सचे पूर्णरूप कोणते?
 अ) व्हिज्युअल इफेक्ट्स
 ब) व्हायरल इफेक्ट्स
 क) व्हिजन इफेक्ट्स
 ड) व्यूव्ह इफेक्ट्स
- 16) ट्रायचे पूर्णरूप काय?
 अ) टेलिकॉम रूल्स अँड इन्स्ट्रक्शन
 ब) टेलिकम्युनिकेशन रेग्युलेटरी अथॉरिटी ऑफ इंडिया
 क) ट्रायल रोल अँड इंडेक्स
 ड) टेलिफोन रूरल अथॉरिटी ऑफ इंडिया

प्र.2 संक्षिप्त टिपा लिहा (कोणत्याही चार)

16

- अ) दूरचित्रवाणी कार्यक्रम निर्माता
 ब) युववाणी
 क) फोन-इन कार्यक्रम
 ड) पी-टू-सी
 इ) वॉक-थ्रू
 ई) टेलिप्रॉम्टर

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

16

- अ) आकाशवाणीवरील विविध कार्यक्रमांची सविस्तर माहिती द्या.
 ब) इनपुट आणि आउटपुट हेडच्या जबाबदाऱ्या लिहा.
 क) दूरचित्रवाणी पत्रकारितेसाठी आवश्यक कौशल्ये लिहा.
 ड) शैक्षणिक रेडिओचे महत्त्व उदाहरणांसह लिहा?

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा

अ) आकाशवाणीचा उगम, विकास आणि वाटचाल यावर सविस्तर लिहा?

किंवा

ब) दृकश्राव्य संज्ञापन म्हणजे काय? दूरचित्रवाणी पत्रकारितेतील त्याचे महत्त्व लिहा?

प्र.5 सविस्तर उत्तर लिहा

प्रसार भारतीची स्थापना का झाली ते सांगून संरचना आणि उद्दिष्ट्ये सविस्तर लिहा?

Seat
No.

**M.A. (Mass Communication) (Semester - II) (New) (CBCS) Examination:
Oct/Nov-2022**

Electronic Media (Radio and Television) (MA23205)

Day & Date: Wednesday, 20-12-2023
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Multiple choice questions.

16

- 1) What is the motto of Doordarshan?
 - a) Satyam Shivam Sundaram
 - b) Raha Ek Paul Pudhe
 - c) Bahujan Hitaya Bahujan Sukhaya
 - d) None of these
- 2) What is the meaning of PTC in television news?
 - a) Press Trust Corporation
 - b) Press Trust Company
 - c) Peace-to-camera
 - d) Press to cut
- 3) What is the program in which immediate participation of the audience who is not present in the radio or television studio is possible?
 - a) Internal communication
 - b) Phone-in-program
 - c) Participatory programs
 - d) None of these
- 4) What is the full form of A. M.?
 - a) Amplitude Modulation
 - b) Amplifier Modulation
 - c) Amplitude Market
 - d) None of these
- 5) Which of the following is a radio program for senior citizens?
 - a) Bela ke ful
 - b) Ailtir-Paitir
 - c) Yuvavani
 - d) None of these
- 6) What is the program for farmers on All India Radio?
 - a) Maz ghar, Maz shet
 - b) Vanita Vishwa
 - c) Bal Sabha
 - d) None of these
- 7) E-TV is a channel of which media group?
 - a) Sakal
 - b) Inadu
 - c) Star
 - d) Guardian
- 8) In terms of projection, FM. What is it?
 - a) Minister of Finance
 - b) Frequency Management
 - c) Frequency Modulation
 - d) None of these
- 9) Which of the following is a reality show on TV?
 - a) Khataron ke Khiladi
 - b) Kaun Banega Karodpati
 - c) Big Boss
 - d) All of the above
- 10) Webcasting means?
 - a) Media presentation distributed over the Internet
 - b) Web Design
 - c) Web Creation
 - d) None of the above

- 11) What is a soap opera?
a) Drama series on TV
b) Movies
c) Bath soap
d) None of these
- 12) For what purpose is the radio station Gyanvani run?
a) Entertainment
b) Educational and social
c) Political
d) Professional
- 13) This is an agricultural channel.
a) DD News
b) DD Kisan
c) ABP Maza
d) None of these
- 14) What is interactivity?
a) Acceptance and response
b) Network
c) Broken communication
d) None of these
- 15) What is the full form of VFX?
a) Visual effects
b) Viral effects
c) Vision Effects
d) View effects
- 16) What is the full form of TRAI?
a) Telecom Rules and Instructions
b) Telecommunication Regulatory Authority of India
c) Trial Roll and Index
d) Telephone Rural Authority of India

Q.2 Write short answer. (Any Four)**16**

- a) Television Producer
b) YuvaVani
c) Phone-in program
d) P-2-C
e) Walk-through
f) Teleprompter

Q.3 Answer the following questions. (Any Two)**16**

- a) Give details of various programs on Akashvani?
b) Write the responsibilities of Input and Output Head?
c) Write the skills required for Television Journalism?
d) Write the importance of educational radio with examples?

Q.4 Answer the following questions in details. (Any One)**16**

- a) Write in detail on origin, development and progress of Akashvani?

OR

- b) What is Audio-Visual Communication? Write its importance in Television Journalism?

Q.5 Answer the following question in details.**16**

Explain why Prasar Bharati was founded and explain its structure and objectives in detail?

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Mass Communication) (Semester - III) (New) (CBCS) Examination:
Oct/Nov-2023**

Corporate Communication and Event Management (MA23301)

Day & Date: Friday, 05-01-2024
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा

16

- 1) प्रेस किट सामान्यतः ---- साठी वापरली जाते.
अ) जाहिरात
ब) उत्पादन लॉचिंग
क) नवीन कंपनी स्थापना
ड) पत्रकार परिषद
- 2) जनसंपर्क व्यवसायासाठी आचारसंहिता ---- ने सादर केली.
अ) पी. आर. एस. आय
ब) पी. आय. बी
क) ए. ए. ए. आय
ड) यापैकी नाही
- 3) पीआर जाहिरात देखील ---- म्हणून ओळखली जाते.
अ) व्यावसायिक जाहिरात
ब) माध्यम जाहिरात
क) संस्थात्मक जाहिरात
ड) यापैकी नाही
- 4) पत्रपरिषदेच्या वेळी वाटप करण्यासाठी वृत्तनिवेदन छायाचित्रे आदींचा समावेश करून तयार करण्यात आलेल्या माहितीच्या फोल्डरला ---- म्हणतात.
अ) प्रेस ब्रीफ
ब) प्रसिध्दी पत्रक
क) मीडिया किट
ड) यापैकी नाही
- 5) पब्लिक रिलेशन काऊंसिल ऑफ इंडियाची स्थापना ---- मध्ये झाली.
अ) 1958
ब) 2004
क) 1970
ड) यापैकी नाही
- 6) ---- वर्ष 1945 मध्ये नोंदणीकृत होती.
अ) ए. ए. ए. आय.
ब) आय. एन. एस.
क) पी. आय. बी.
ड) यापैकी नाही
- 7) सि. एस. आर. चे पूर्णरूप ----
अ) कोम्युनिकेशन सोसिअल रेस्पॉन्सिबिलिटी
ब) कॉर्पोरेट सोसिअल रेस्पॉन्सिबिलिटी
क) कॉमन सर्वे रिपोर्ट
ड) यापैकी नाही
- 8) कॉर्पोरेट ओळख ही ---- संबंधीत आहे.
अ) शेअरहोल्डर धारणा
ब) प्रतिमा
क) व्यवस्थापन
ड) यापैकी नाही

- 9) उत्पादन अयशस्वी ठरवणे हा आपत्तीचा ---- प्रकार आहे.
 अ) नैसर्गिक ब) मानव निर्मित
 क) आर्थिक ड) यापैकी नाही
- 10) पी. आर. एस. आय ने आचारसंहिता या दिवशी स्वीकारली.
 अ) 21 एप्रिल 1968 ब) 23 एप्रिल 1968
 क) 22 नोव्हेंबर 1968 ड) यापैकी नाही
- 11) पब्लिक ओपिनियन या पुस्तकाचे लेखक कोण आहे?
 अ) वॉल्टर लिपमान ब) जॉर्ज क्रेल
 क) एडवर्ड बर्नेस ड) यापैकी नाही
- 12) पैसे देऊन केलेले व्यक्तिनिरपेक्ष सादरीकरण म्हणजे ----
 अ) जाहिरात ब) प्रचार
 क) प्रसिध्दी ड) यापैकी नाही
- 13) कॉर्पोरेट संवादात ---- संवादाचा समावेश होतो.
 अ) बाह्य ब) अंतर्गत
 क) अ आणि ब दोन्ही ड) यापैकी कोणतेही नाही
- 14) ---- हा कॉर्पोरेट कंपनी ची पत्रकार परिषद भरवतो.
 अ) जनसंपर्क अधिकारी ब) पत्रकार
 क) व्यवस्थापक ड) सिईओ
- 15) जो माणूस कंपनी च्या वतीने बोलतो त्याला ---- म्हणतात.
 अ) सार्वजनिक वक्ता ब) प्रवक्ता
 क) बचावकर्ता ड) यापैकी कोणतेही नाही
- 16) संकेतस्थळ ---- मध्ये वापरले जाते.
 अ) जनसंपर्क ब) कॉर्पोरेट संवाद
 क) प्रतिमा तयार करणे ड) यापैकी सर्व

प्र.2 टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)

16

- अ) मार्केटिंग संवाद
 ब) ब्रांड
 क) कॉर्पोरेट सी.ई.ओ.
 ड) ओपिनियन लीडर
 इ) जनसंपर्काचे प्रकार
 ई) संस्थात्मक संप्रेषण

प्र.3 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

16

- अ) कॉर्पोरेट संवादातील अंतर्गत जनता स्पष्ट करा.
 ब) जनसंपर्काचे महत्त्व यावर चर्चा करा.
 क) व्यवस्थापनात्मक संवादाचे महत्त्व विषद करा.
 ड) सरकारी जनसंपर्क यावर भाष्य करा.

- प्र.4 खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) 16
- अ) कॉर्पोरेट संवादातील महत्त्वाची साधने स्पष्ट करा.
- ब) कॉर्पोरेट संवादाच्या कार्याची चर्चा करा.
- प्र.5 प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. 16
- कॉर्पोरेट संप्रेषणाची प्रक्रिया स्पष्ट करा.

Seat
No.

**M.A. (Mass Communication) (Semester - III) (New) (CBCS) Examination:
Oct/Nov-2023**

Corporate Communication and Event Management (MA23301)

Day & Date: Friday, 05-01-2024
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) All questions carry equal marks.

Q.1 Multiple Choice Questions.

16

- 1) Press kit is commonly used for _____.
a) Advertisement b) Product Launching
c) New company establishment d) Press Conference
- 2) Code of ethics for PR professional is furnished by _____.
a) PRSI b) PIB
c) AAAI d) None of these
- 3) PR advertising is also known as _____.
a) Professional Advertisement b) Media advertising
c) Institutional advertising d) None of these
- 4) Information folder containing press release, photographs prepared for distribution in press conference, is known as _____.
a) Press Brief b) Press Release
c) Media-Kit d) None of these
- 5) Public Relations Council of India established in _____.
a) 1958 b) 2004
c) 1970 d) None of these
- 6) _____ was registered in the year 1945.
a) AAAI b) INS
c) PIB d) None of these
- 7) CSR stands for _____.
a) Communication social responsibility
b) Corporate Social responsibility
c) Common Survey report
d) None of these
- 8) Corporate identity is related with _____.
a) Shareholders Perceptions b) Image
c) Management d) None of these
- 9) Determining product failure is a _____ type of disaster.
a) Natural b) Man-made
c) Economic d) None of these
- 10) PRSI adapted code of conduct on
a) 21 April 1968 b) 23 April 1968
c) 22 November d) None of these

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Mass Communication.) (Semester - III) (New) (CBCS) Examination
Oct/Nov-2023**

Development Communication (MA23302)

Day & Date: Sunday, 07-01-2024
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा

16

- 1) विकास म्हणजे काय?
 - अ) गुणात्मक, संख्यात्मक किंवा दर्जात्मक वाढ
 - ब) प्रलोभन
 - क) आश्वासन
 - ड) यापैकी नाही
- 2) कृषी विकास विषयाला वाहिलेले वृत्तपत्र कोणते?
 - अ) अँग्रोवन
 - ब) संचार
 - क) लोकमत
 - ड) सकाळ
- 3) महाराष्ट्र सरकारचे मुखपत्र मासिक कोणते?
 - अ) लोकमत
 - ब) लोकमंथन
 - क) महाराज्य
 - ड) लोकराज्य
- 4) खालीलपैकी ग्रामीण विकासविषयक नियतकालिक कोणते?
 - अ) कुरुक्षेत्र
 - ब) मार्मिक
 - क) प्रिमिअर
 - ड) चांदोबा
- 5) झाबुआ प्रकल्प कोणत्या राज्यात सुरु झाला?
 - अ) महाराष्ट्र
 - ब) मध्यप्रदेश
 - क) गुजरात
 - ड) राजस्थान
- 6) आकाशवाणीवरील कामगार विकासविषयक कार्यक्रम कोणता?
 - अ) हॅलो आपली आवड
 - ब) वनिता विश्व
 - क) कामगार मंत्रालय
 - ड) कामगार विश्व
- 7) ग्यानवाणी रेडिओ स्टेशन कोण चालविते?
 - अ) इंदिरा गांधी राष्ट्रीय मुक्त विद्यापीठ
 - ब) मुंबई विद्यापीठ, मुंबई
 - क) भारती विद्यापीठ
 - ड) यापैकी नाही

- 8) UNICEF चे पूर्णरूप कोणते?
 अ) युनायटेड नेशन्स इंटरनॅशनल चिल्ड्रन्स इमर्जन्सी फंड
 ब) युनायटेड नॉन इंडिया कम्युनिटी इकॉनॉमी फंड
 क) युनिक नंबर इंटिग्रेट कॉमन एन्व्हायर्नमेंट फोरम
 ड) यापैकी नाही
- 9) SITE चे पूर्णरूप कोणते?
 अ) सॅटेलाईट इन्स्ट्रक्शनल टेलिव्हिजन एक्सपिरीमेंट
 ब) सोलापूर इंडस्ट्री टेलीव्हिजन इकोनॉमी
 क) साऊथ इंडिया टेलिव्हिजन एक्सपिरीमेंट
 ड) यापैकी नाही
- 10) विकास या संकल्पनेचे मुख्य वैशिष्ट्य काय आहे?
 अ) मनोरंजनात्मक प्रक्रिया ब) अल्पकाळ चालणारी प्रक्रिया
 क) दीर्घकाळ चालणारी प्रक्रिया ड) यापैकी नाही
- 11) विद्यार्थी विकासासाठी पुण्यश्लोक अहिल्यादेवी होळकर सोलापूर विद्यापीठाकडून चालविल्या जाणाऱ्या वेब रेडिओचे नाव काय आहे?
 अ) विद्यावार्ता ब) विद्यावाहिनी
 क) माध्यमविद्या ड) तरंग वाहिनी
- 12) शहर विकासाबाबतचा सोलापुरातील महत्वपूर्ण प्रकल्प कोणता?
 अ) सामुहिक विवाह सोहळा ब) स्मार्ट सिटी
 क) कोरोना लसीकरण ड) यापैकी नाही
- 13) महिला बचत गटाकडून चालविले जाणारे कम्युनिटी रेडिओ केंद्र कोणते?
 अ) बिग एफएम ब) रेडिओ सिटी
 क) माणदेश तरंग वाहिनी ड) आकाशवाणी
- 14) आकाशवाणीवरील शेतीविषयक लोकप्रिय कार्यक्रम कोणता?
 अ) शेतकरी राजा ब) नभोवाणी शेतकरी मंडळ
 क) अॅग्रोवन ड) दिलखुलास
- 15) आरोग्यविषयक काम करणारी जागतिक संस्था कोणती?
 अ) वर्ल्ड हेल्थ ऑर्गनायझेशन ब) वर्ल्डकप ऑर्गनायझेशन
 क) सोलापूर शासकीय रुग्णालय ड) जे. जे. रुग्णालय
- 16) SDGs चे पूर्णरूप कोणते?
 अ) सस्टेनेबल डेव्हलपमेंट गोल्स ब) सोलापूर डिस्ट्रीक्ट गोल्स
 क) सस्टेनेबल डेकोरेशन गोल्स ड) यापैकी नाही

- प्र.2 संक्षिप्त टीपा लिहा. (कोणत्याही चार) 16
- अ) विकास पूरक संज्ञापन
 ब) विश्लेषणात्मक वार्ताकन
 क) कृषी विकास संज्ञापन
 ड) मानवी कल्याण
 इ) समुदाय रेडिओ
 ई) आधुनिकीकरण
- प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. 16
- अ) विकासाची व्याख्या, संकल्पना सांगा. विकासाचे समाजविकासातील महत्त्व विषद करा.
 ब) "विकसित आणि विकसनशील समाजांमधील अंतर" यावर सविस्तर भाष्य करा.
 क) पंचवार्षिक योजनांचे देशाच्या विकासातील महत्त्व सविस्तर लिहा.
 ड) "विकास संवादासाठी सिनेमा आणि माहितीपट" यावर भाष्य करा.
- प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. 16
- अ) विकास म्हणजे काय? मुद्रित माध्यमे विकास प्रक्रियेत कसे योगदान देतात ते उदाहरणांसह लिहा.
 ब) समुदाय रेडिओचे विकास प्रक्रियेतील महत्त्व सांगून कोणत्याही एका समुदाय रेडिओची सविस्तर माहिती लिहा.
- प्र.5 सविस्तर उत्तर लिहा. 16
- विकसनशील जगाच्या आर्थिक समस्या सोडवण्यामध्ये जागतिक संस्थांचे योगदान किती महत्त्वपूर्ण आहे ते उदाहरणांसह सविस्तर लिहा.

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Mass Communication.) (Semester - III) (New) (CBCS) Examination
Oct/Nov-2023
Development Communication (MA23302)**

Day & Date: Sunday, 07-01-2024
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Multiple choice questions.

16

- 1) What is development?
 - a) Qualitative, quantitative or qualitative increase
 - b) Temptation
 - c) Assurance
 - d) None of this
- 2) What is the newspaper dedicated to agricultural development?
 - a) Agrowon
 - b) Sanchar
 - c) Lokmat
 - d) Sakal
- 3) Which is the mouthpiece of the Government of Maharashtra?
 - a) Lokmat
 - b) Lokmanthan
 - c) Maharajya
 - d) Lokrajya
- 4) Which of the following is a periodical on rural development?
 - a) Kurukshetra
 - b) Marmik
 - c) Premier
 - d) Chandoba
- 5) Jhabua project was started in which state?
 - a) Maharashtra
 - b) Madhya Pradesh
 - c) Gujarat
 - d) Rajasthan
- 6) What is the labor development program on All India Radio?
 - a) Hello Apali Awad
 - b) Vanita Vishva
 - c) Kamgar Mantralay
 - d) Kamgar Vishva
- 7) Who Runs Gyanvani Radio Station?
 - a) Indira Gandhi National Open University
 - b) Mumbai University, Mumbai
 - c) Bharti University
 - d) None of this
- 8) What is the full form of UNICEF?
 - a) United Nations International Children's Emergency Fund
 - b) United Non India Community Economy Fund
 - c) Unique Number Integrate Common Environment Forum
 - d) None of These
- 9) What is the full form of SITE?
 - a) Satellite Instructional Television Experiment
 - b) Solapur Industry Television Economy
 - c) South India Television Experiment
 - d) None of these

- 10) What is the main feature of this concept of development?
a) Entertaining process b) For a Short term process
c) For a long time process d) None of this
- 11) What is the name of the web radio run by Punyashlok Ahilya Devi Holkar Solapur University for student development?
a) Vidyawarta b) VidyaVahini
c) Madhyamvidya d) Tarang Vahini
- 12) Which is the most important city development project in Solapur?
a) Mass wedding ceremony b) Smart City
c) Corona vaccination d) None of this
- 13) Which is the community radio station run by women's self-help group?
a) Big FM b) Radio City
c) Mandesh Tarang Vahini d) Akashwani
- 14) Which is the popular agricultural program on Akashwani?
a) Shetkari Raja b) Nabhovani Shetkari Mandal
c) Agrowon d) Dilkhulas
- 15) Which is the global organization working on health?
a) World Health Organization b) World Cup Organization
c) Solapur Civil Hospital d) J. J. Hospital
- 16) What is the full form of SDGs?
a) Sustainable Development Goals
b) Solapur District Goals
c) Sustainable Decoration Goals
d) None of this

Q.2 Write short answer (Any Four)**16**

- a) Development Support Communication
b) Analytical reporting
c) Agriculture Development Communication
d) Human Welfare
e) Community radio
f) Modernization

Q.3 Answer the following questions (Any Two)**16**

- a) Define the concept of development. Explain the importance of development in social development?
b) Comment in detail on "Gap between developed and developing societies"?
c) Write in detail the importance of Five Year Plans in the development of the country?
d) Comment on "Cinema and Documentary for Development Communication"?

Q.4 Answer the following questions in details (Any one)**16**

- a) What is development? Write with examples how print media contributes to the development process?
b) Write a detailed account of any one community radio stating its importance in the development process of community radio?

Q.5 Answer the following question in details.**16**

Elaborate with examples how important is the contribution of global organizations in solving the economic problems of the developing world?

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Mass Communication) (Semester - III) (New) (CBCS) Examination:
Oct/Nov-2023**

Radio Journalism and Production (MA23305)

Day & Date: Tuesday, 09-01-2024
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा.

16

- 1) एफ. एम.चे पूर्णरूप कोणते?
अ) फायनान्स मिनिस्टर ब) फ्रिक्वेन्सी मॅनेजमेंट
क) फ्रिक्वेन्सी मॉड्युलेशन ड) यापैकी नाही
- 2) खालीलपैकी कम्युनिटी रेडिओ कोणता?
अ) माणदेश तरंग वाहिनी ब) बिग एफएम
क) स्टार गोल्ड ड) यापैकी नाही
- 3) ओ. टी. टी. चे पूर्णरूप काय आहे?
अ) ओव्हर द टॉप ब) ओव्हर द ट्रेन
क) ऑल द टॉप ड) यापैकी नाही
- 4) आकाशवाणीचे ब्रीदवाक्य काय आहे?
अ) सत्यम शिवम सुंदरम ब) चला जग जिंकूया
क) बहुजन हिताय बहुजन सुखाय ड) यापैकी नाही
- 5) आकाशवाणीसाठी घटनास्थळावर जाऊन रेकॉर्ड केलेल्या बातमी सादरीकरणस काय म्हणतात?
अ) रूपक ब) नभोनाट्य
क) भाषण ड) न्यूजरील
- 6) ध्वनी संपादनासाठी कोणते सॉफ्टवेअर वापरले जाते?
अ) साउंड फोर्ज ब) फोटोशॉप
क) इन-डिझाईन ड) यापैकी नाही
- 7) खालीलपैकी कोणते दृक-श्राव्य माध्यम नाही?
अ) यू-ट्यूब ब) टी. व्ही.
क) चित्रपट ड) रेडिओ
- 8) सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठाच्या रेडिओचे नाव काय आहे?
अ) पुणे रेडिओ ब) विद्यावाणी रेडिओ
क) मस्ट रेडिओ ड) यापैकी नाही

- 9) लांबवरचा आवाज रेकॉर्ड करण्यासाठी कोणता माईक वापरतात?
 अ) गन मायक्रोफोन ब) लेपल मायक्रोफोन
 क) लीप मायक्रोफोन ड) यापैकी नाही
- 10) खालीलपैकी रेडिओ स्पीचचे उदाहरण कोणते?
 अ) जन गण मन ब) मन की बात
 क) आवाज ड) यापैकी नाही
- 11) रेडिओच्या बाबतीत एएम हे काय आहे?
 अ) ब्रॉडकास्टिंग तंत्रज्ञान ब) तत्वज्ञान
 क) आचारसंहिता ड) यापैकी नाही
- 12) खालीलपैकी कोणते प्रसारण जास्त संवेदनशील असते?
 अ) एएम ब) एफएम
 क) केएम ड) यापैकी नाही
- 13) रेडिओ स्टुडिओत सुरु असलेला कार्यक्रम जेव्हा थेट प्रक्षेपकाकडे पाठवला जातो त्यास काय म्हणतात?
 अ) लाईव्ह ब्रॉडकास्टिंग ब) रेकॉर्डेड ब्रॉडकास्टिंग
 क) रिले ड) यापैकी नाही
- 14) इतर केंद्रावरील कार्यक्रम प्रक्षेपित करण्याच्या पध्दतीस काय म्हणतात?
 अ) आकाशवाणी ब) रिले
 क) भविष्यवाणी ड) यापैकी नाही
- 15) एखाद्या कार्यक्रमाचे स्टुडीओच्या बाहेर येवून मुद्रण आणि प्रक्षेपण करण्याच्या प्रक्रियेस काय म्हणतात?
 अ) आउटडोअर ब्रॉडकास्टिंग ब) इनडोअर ब्रॉडकास्टिंग
 क) रिले ड) यापैकी नाही
- 16) कार्यक्रम सुरु होण्यापूर्वी वाजवली जाणारी विशिष्ट संगीत धून म्हणजे ---- होय.
 अ) रिंगटोन ब) सिग्नेचर टयून
 क) आवाज ड) यापैकी नाही

प्र.2 संक्षिप्त टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)

- अ) सिग्नेचर टयून
 ब) आउटडोअर ब्रॉडकास्टिंग
 क) फ्रिक्वेन्सी मॉड्युलेशन
 ड) जिंगल
 इ) आकाशवाणी वृत्तसंहिता
 ई) प्रसारभारती

- प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) 16**
- अ) आकाशवाणी पत्रकारितेसाठी कोणती कौशल्ये अंगी असायला हवीत याचा शोध घ्या?
ब) बातमीमध्ये व्हाईस ओव्हरचे महत्त्व काय असते ते लिहा?
क) आकाशवाणी आणि खासगी एफ. एम. मधील कार्यक्रमांची वैशिष्ट्ये लिहा?
ड) जिंगल काय आहे ते सांगून त्याचे फायदे लिहा?
- प्र.4 खालील पैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. 16**
- अ) रेडिओच्या वैशिष्ट्यांचे वर्णन करून रेडिओचे जनसंवादातील महत्त्व सांगा?
किंवा
ब) समुदाय रेडिओ म्हणजे काय? उदाहरणांसह वैशिष्ट्ये सविस्तर लिहा?
- प्र.5 सविस्तर उत्तर लिहा. 16**
- आकाशवाणीवरील कार्यक्रम सादरीकरणाचे प्रकार सविस्तर लिहा?

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Mass Communication) (Semester - III) (New) (CBCS) Examination:
Oct/Nov-2023**

Radio Journalism and Production (MA23305)

Day & Date: Tuesday, 09-01-2024

Max. Marks: 80

Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Multiple Choice questions

16

- 1) What is the full form of FM?
 - a) Finance Minister
 - b) Frequency Management
 - c) Frequency Modulation
 - d) None of these
- 2) Which of the following is a community radio?
 - a) Mandesh Tarang Wahini
 - b) Big FM
 - c) Star Gold
 - d) None of this
- 3) What is the full form of OTT?
 - a) Over the top
 - b) Over the train
 - c) All the top
 - d) None of this
- 4) What is the motto of All India Radio?
 - a) Satyam Shivam Sundaram
 - b) Chala Jag Jinkuya
 - c) Bahujan Hitaya Bahujan Sukhaya
 - d) None of this
- 5) What is the news presentation presented by going to the scene for Akashwani called?
 - a) Rupak
 - b) Nabhonatya
 - c) Speech
 - d) Newsreel
- 6) What software is used for sound editing?
 - a) Sound forge
 - b) Photoshop
 - c) In-design
 - d) None of this
- 7) Which of the following is not an audio-visual medium?
 - a) YouTube
 - b) TV
 - c) film
 - d) Radio
- 8) What is the name of the radio of Savitribai Phule Pune University?
 - a) Pune Radio
 - b) Vidyavani Radio
 - c) Must Radio
 - d) None of this
- 9) Which Mic is used to record distant sound?
 - a) Gun Microphone
 - b) Lapel Microphone
 - c) Leap Microphone
 - d) None of this
- 10) Which of the following is an example of Radio Speech?
 - a) Jan Gan Man
 - b) Man Ki Baat
 - c) Awaj
 - d) None of these

- 11) What is AM in terms of Radio?
a) Broadcasting Technology b) Philosophy
c) Code of Conduct d) None of these
- 12) Which of the following transmission is more sensitive?
a) AM b) FM
c) KM d) None of these
- 13) What is it called when a program in a radio studio is sent live to a projector?
a) Live Broadcasting b) Recorded Broadcasting
c) Riley d) None of these
- 14) What is the method of Telecasting Programs on other Stations Called?
a) Akashwani b) Relay
c) Prophecy d) None of these
- 15) What is the process of printing and broadcasting a program outside the studio called?
a) Outdoor Broadcasting b) Indoor Broadcasting
c) Riley d) None of these
- 16) A certain musical tune that is played before the program starts is _____.
a) Ringtone b) Signature Tune
c) Voice d) None of these

Q.2 Write short answers. (Any Four)**16**

- a) Signature Tune
- b) Outdoor Broadcasting
- c) Frequency Modulation
- d) Jingle
- e) Akashvani news code
- f) Prasarbharati

Q.3 Answer the following question. (Any Two)**16**

- a) Find out what skills required for broadcast journalism?
- b) Write what is the importance of voice over in news?
- c) Write the features of programs in AIR and private FM?
- d) What is jingle and write its advantages?

Q.4 Answer the following questions in details (Any One)**16**

- a) Describing the features of radio Explain the importance of Mass Communication?

OR

- b) What is community radio? Write features in detail with examples?

Q.5 Answer the following question in details.**16**

Write in detail the type of program presentation on Akashwani?

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Mass Communication) (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination:
Oct/Nov-2023**

Television Journalism and Production (MA23401)

Day & Date: Monday, 18-12-2023
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 बहुपर्यायी प्रश्न

16

- 1) इलेक्ट्रॉनिक बातमी संकलनासाठी ——— महत्वाचे असतात.
अ) कॅमेरा पर्सन
ब) रिपोर्टर
क) दोन्ही अ) आणि ब)
ड) यापैकी नाही
- 2) रंगाचे तापमान ——— मध्ये मोजतात.
अ) केल्विन
ब) फॅरेनहाईट
क) सेंटीग्रेट
ड) यापैकी नाही
- 3) टीव्ही स्टुडिओमध्ये हिरव्या रंगाचे कापड पाठीमागे ——— साठी वापरतात.
अ) क्रोमा
ब) टेलिप्रॉमप्टर
क) मोंटाज
ड) यापैकी नाही
- 4) डावी कडून उजवीकडे कॅमेऱ्याची हालचाल म्हणजे ——— होय.
अ) पॅन
ब) झूम
क) टिल्ट
ड) यापैकी नाही
- 5) इंडियन आयडल हा ——— प्रकारचा कार्यक्रम आहे.
अ) सिटकॉम
ब) रियालिटी शो
क) दोन्ही अ) आणि ब)
ड) यापैकी नाही
- 6) इन सोलापूर ही ——— प्रकारची वाहिनी आहे.
अ) स्थानिक
ब) प्रादेशिक
क) दोन्ही अ) आणि ब)
ड) यापैकी नाही
- 7) टीव्हीच्या कार्यक्रम निर्मितीमध्ये ——— प्रकारची प्रकाशयोजना वापरली जाते.
अ) लो की
ब) हाय की
क) बॅक लाईट
ड) यापैकी सर्व
- 8) टीव्हीवरील बातमीच्या अँकरिंगमध्ये ——— मेकअप केला जातो.
अ) मूळ मेकअप
ब) नववधू मेकअप
क) पात्रासाठीचा मेकअप
ड) यापैकी नाही
- 9) ——— म्हणजे फ्रेम्सची मालिका आहे जी अखंड कालावधीसाठी सुरु राहते.
अ) श्रृंखला
ब) शॉट
क) अँगल
ड) यापैकी नाही

- प्र.4** खालीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर द्या. **16**
- अ) बातम्यांच्या पॅकेजची विविध पैलू कोणते आहेत?
- ब) पी. टी. सी. ही संकल्पना स्पष्ट करा.
- प्र.5** टीव्ही वरील कार्यक्रमांच्या विविध प्रकारांवर सोदाहरण चर्चा करा. **16**

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Mass Communication) (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination:
Oct/Nov-2023**

Television Journalism and Production (MA23401)

Day & Date: Monday, 18-12-2023
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) All questions carry equal marks.

Q.1 Multiple Choice Questions.

16

- 1) In electronic news gathering _____ is important.
 - a) Camera Person
 - b) Reporter
 - c) Both a) and b)
 - d) None of these
- 2) Colour temperature is measured in _____.
 - a) Kelvin
 - b) Fahrenheit
 - c) Centigrade
 - d) None of these
- 3) In the TV studio Green cloth in background is used for _____.
 - a) Chroma
 - b) Teleprompter
 - c) Montage
 - d) None of these
- 4) Movement of camera from left to right is type of _____.
 - a) Pan
 - b) Zoom
 - c) Tilt
 - d) None of these
- 5) Indian Idol is _____ type of Programme.
 - a) Sitcom
 - b) Reality Show
 - c) Both a) and b)
 - d) None of these
- 6) In Solapur is _____ type of channel.
 - a) Local
 - b) Regional
 - c) Both a) and b)
 - d) None of these
- 7) _____ is a type of lighting use in TV programme production.
 - a) Low Key
 - b) High Key
 - c) Back Light
 - d) All of these
- 8) _____ make up use in TV normal news anchoring.
 - a) Basic Makeup
 - b) Bridal Makeup
 - c) Character Makeup
 - d) None of these
- 9) _____ is a series of frames that runs for an uninterrupted period of time.
 - a) Series
 - b) Shot
 - c) Angle
 - d) None of these
- 10) _____ organization is associated with TRP.
 - a) BARC
 - b) INTAM
 - c) Both a) and b)
 - d) None of these
- 11) PTC means _____.
 - a) Piece of camera
 - b) Piece to camera
 - c) Print to computer
 - d) None of these

Seat No.	
----------	--

Set P

**M.A. (Mass Communication) (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination:
Oct/Nov-2023**

Advertising and Social Marketing (MA23402)

Day & Date: Tuesday, 19-12-2023
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा.

16

- 1) AIDA मॉडेल अंतर्गत अनुसरण केलेल्या प्रक्रियेतील शेवटचा टप्पा आहे.
अ) हेतू
ब) लक्ष द्या
क) इच्छा
ड) वरीलपैकी नाही
- 2) जाहिरातींनी सामाजिक –आर्थिक बदल घडवून आणू शकतात यावर तुमचा विश्वास आहे का?
अ) नक्कीच
ब) जर मीडियाचे ठसे असतील आणि प्रेक्षक सामग्री खरेदी करण्यास इच्छुक आणि सक्षम असतील तरच
क) एखादा देश किंवा समाज प्रवाही असेल तरच
ड) नक्कीच नाही
- 3) छायाचित्रकाराच्या दुकानात कोणत्या प्रकारचे प्रचार साहित्य दिले जाऊ शकते?
अ) नव्याने सादर केलेल्या कॅमेऱ्याचे कॅटलॉग
ब) फुजी चित्रपटाचा रोल
क) नवीन सादर केलेला कॅमेरा ग्लास विंडो प्रदर्शित करतो
ड) वरील सर्व
- 4) ——— जाहिरात योगदान देते.
अ) समाजाची किंवा देशाची आर्थिक वाढ
ब) राष्ट्रीय राजधानी
क) विपणन फर्मची शक्ती
ड) आधीच गजबजलेल्या बाजारपेठेत गोंधळ
- 5) खालील मुद्द्यावर गैर—व्यावसायिक जाहिराती तयार होण्याची शक्यता आहे.
अ) फास्ट फूड पदार्थांचे सेवन
ब) आरोग्य स्पाचा प्रचार
क) पेट्रोलच्या वापराबाबत जनजागृती
ड) वरील सर्व

- 6) खालील जाहिरातींची सर्वात मोठी मर्यादा आहे.
 अ) हे ग्राहकांना आवश्यक नसलेल्या वस्तू खरेदी करण्यास भाग पाडते
 ब) हे ग्लॉस आणि स्वप्ने देखील विकते आणि संभाव्य खरेदीदारांना स्वप्ने देखील विकते
 क) हे ग्राहकांना बाजारात नवीन उत्पादनांच्या आगमनाबद्दल सांगते
 ड) वरील सर्व
- 7) ब्रँड स्वचिंग हे उद्दिष्टांपैकी एक आहे.
 अ) व्यवस्थापन
 ब) विपणन
 क) जाहिरात
 ड) प्रसिद्धी
- 8) बाय डीफॉल्ट जाहिरात ——— वर केली जाते.
 अ) मर्यादित प्रमाणात
 ब) मास स्केल
 क) फक्त कॉर्पोरेट स्तर
 ड) फक्त सामाजिक स्तर
- 9) खालील संप्रेषण त्रिकोणाचा घटक आहे.
 अ) सार्वजनिक
 ब) संदेश
 क) मीडिया
 ड) वरील सर्व
- 10) खालील जाहिरातींचे कार्य नाही.
 अ) माहिती
 ब) ब्रँड प्रतिमा इमारत
 क) मन वळवणे
 ड) किंमत
- 11) जाहिरात एजन्सीच्या क्लायंटला बोलावले जाते.
 अ) ग्राहक
 ब) मेजर
 क) कॉर्पोरेट
 ड) खाते
- 12) सामाजिक जबाबदारीची पूर्तता करणे ही ——— संकल्पनेतील एक आवश्यक गोष्ट आहे.
 अ) सामाजिक
 ब) उत्पादकता
 क) उत्पादन
 ड) देवाणघेवाण
- 13) खालीलपैकी कोणते माध्यम वाहन नाही?
 अ) पत्रक
 ब) टीव्ही
 क) कॉन्फरन्स हॉल
 ड) इंटरनेट
- 14) ——— ही मार्केटिंगची सर्वात जुनी संकल्पना आहे.
 अ) उत्पादन
 ब) देवाणघेवाण
 क) उत्पादकता
 ड) विपणन
- 15) माध्यम नियोजन हे कसे वापरायचे हे ठरवण्याची प्रक्रिया आहे.
 अ) खर्च आणि नफा
 ब) वेळ आणि जागा
 क) पैसा आणि वेळ
 ड) वेळ आणि ग्राहकांची संसाधने
- 16) ——— संकल्पना ग्राहकांभोवती फिरते.
 अ) उत्पादन
 ब) विपणन
 क) देवाणघेवाण
 ड) विक्री

- प्र.2 टिपा लिहा. (कोणतेही चार) 16
- अ) जाहिरात साधने
 - ब) माध्यम नियोजन
 - क) ब्रँड जागरूकता
 - ड) एफएसआय
 - इ) टेलीमार्केटिंग
 - ई) ब्रँड
- प्र.3 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) 16
- अ) जाहिरातीतील सर्जनशीलता स्पष्ट करा.
 - ब) जाहिरातींच्या माध्यमांची चर्चा करा.
 - क) कॉपी लेखनाचे महत्त्व स्पष्ट करा.
 - ड) ब्रँड व्यवस्थापन म्हणजे काय?
- प्र.4 विस्तारीत उत्तरे लिहा. (कोणतेही एक) 16
- अ) जाहिरातीची कार्ये स्पष्ट करा.
 - ब) कॉर्पोरेट ब्रँडच्या महत्त्वाची चर्चा करा.
- प्र.5 विस्तारीत उत्तरे लिहा. 16
- जाहिरातीची मूलतत्त्वे स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Mass Communication) (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination:
Oct/Nov-2023**

Advertising and Social Marketing (MA23402)

Day & Date: Tuesday, 19-12-2023
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Multiple choice questions

16

- 1) The last step in the process followed under the AIDA model is _____.
 - a) Intention
 - b) Attention
 - c) Desire
 - d) None of the above
- 2) Do you believe that advertising can bring about socio-economic change?
 - a) Certainly
 - b) Only if media have their footprints and audience are willing and able to buy the content
 - c) Only if a country or society is affluent
 - d) Certainly not
- 3) What kind of promotional material can be given to a photographer's shop?
 - a) Catalogues of newly introduced camera
 - b) Roll of Fuji film
 - c) A newly introduced camera displayed in glass window
 - d) All of the above
- 4) Advertising contributes to _____.
 - a) Economic growth of society or country
 - b) National Capital
 - c) Power of marketing Firms
 - d) Chaos in the already congested marketplace
- 5) Non-commercial advertising is likely to focus on the following issue _____.
 - a) Consumption of fast-food items
 - b) Promotion of health spas
 - c) Awareness about use of Petrol
 - d) All of the above
- 6) The following is the biggest limitation of advertising.
 - a) It forces the consumer to buy the things he does not need
 - b) It sells gloss and dreams too and dreams to prospective buyers
 - c) It tells consumers about the arrival of new products in the market
 - d) All of the above
- 7) Brand switching is one of the objectives of _____.
 - a) Management
 - b) Marketing
 - c) Advertising
 - d) Publicity
- 8) By default, advertising is done on a _____.
 - a) Limited scale
 - b) Mass Scale
 - c) Corporate Level Only
 - d) Societal Level only

प्र.5 सविस्तर उत्तर लिहा.

प्रसार भारतीची स्थापना कशी झाली? प्रसार भारतीच्या जबाबदाऱ्या आणि कार्ये काय आहेत.

Seat No.	
----------	--

M.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
MASS COMMUNICATION

Online Journalism and Social Media Management (MA23407)

Day & Date: Thursday, 21-12-2023
 Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा

16

- 1) भारतात इंटरनेट कधी सुरु झाले?

अ) 15 ऑगस्ट 1995	ब) 20 डिसेंबर 2020
क) 1 मे 2008	ड) यापैकी नाही
- 2) भारतातील इंटरनेट सेवेचे प्रारंभीचे नाव काय होते?

अ) व्ही. एस. एन. एल.	ब) बी. एस. एन. एल.
क) आयडीया	ड) जिओ
- 3) वेब 2.0 म्हणजे जागतिक महाजालाची दुसरी पिढी आहे, ज्याचा भर ——— वर आहे.

अ) संदेशन	ब) वापरकर्त्यांनी तयार केलेला आशय
क) प्रसारण	ड) यापैकी नाही
- 4) इंटरनेट वापरण्यासाठी काय आवश्यक आहे?

अ) संगणक	ब) मोडेम
क) ब्राउझर	ड) वरील सर्व
- 5) खालीलपैकी कोणती होस्टिंग कंपनी आहे?

अ) होस्टिंगराजा	ब) फिनोलेक्स
क) किंगफिशर	ड) नेस्ले
- 6) इंटरॅक्टिव्हिटी म्हणजे काय?

अ) स्वीकार आणि प्रतिसाद	ब) नेटवर्क
क) खंडित संवाद	ड) यापैकी नाही
- 7) भारतात पहिले ई-वृत्तपत्र कोणी सुरु केले?

अ) इंडियन एक्सप्रेस	ब) टाईम्स-ऑफ इंडिया
क) द हिंदू	ड) यापैकी नाही
- 8) भाषण व अभिव्यक्ती स्वातंत्र्याचा कोणत्या कलमात उल्लेख आहे?

अ) 360	ब) 19-1 (अ)
क) 420	ड) 120

- 9) देशाचे पहिले केंद्रीय माहिती व प्रसारण मंत्री कोण होते?
 अ) नरेंद्र मोदी
 ब) सरदार बल्लभभाई पटेल
 क) प्रकाश जावडेकर
 ड) अनुराग ठाकूर
- 10) खालीलपैकी सोशल मीडिया ब्रॉडकास्टिंग साईट कोणती?
 अ) सरकारनामा
 ब) स्ट्रीमयार्ड
 क) मार्केटयार्ड
 ड) यापैकी नाही
- 11) व्हीएफएक्सचे पूर्णरूप कोणते?
 अ) व्हिज्युअल इफेक्ट्स
 ब) व्हायरल इफेक्ट्स
 क) व्हिजन इफेक्ट्स
 ड) व्यूव्ह इफेक्ट्स
- 12) — हे विशिष्ट सोशल मीडियाद्वारे संवाद साधणाऱ्या व्यक्तींचे सोशल नेटवर्क आहे?
 अ) शहरी समुदाय
 ब) आभासी समुदाय
 क) ग्रामीण समुदाय
 ड) वरीलपैकी काहीही नाही
- 13) पॉपअप जाहिरात म्हणजे काय?
 अ) वृत्तपत्रातील जाहिरात
 ब) मासिकातील जाहिरात
 क) भिंतीवरील जाहिरात
 ड) इंटरनेट जाहिरात
- 14) ट्विटरचे संस्थापक कोण आहेत?
 अ) जॅक डोर्सी
 ब) डोनाल्ड ट्रम्प
 क) मार्क झुकेरबर्ग
 ड) वरीलपैकी काहीही नाही
- 15) यू-ट्यूब व्हिडीओची लोकप्रियता कशात मोजली जाते?
 अ) वाचक
 ब) जनता
 क) व्यूव्हस
 ड) यापैकी नाही
- 16) कुकीज हे काय आहे?
 अ) वापरकर्त्याच्या माहितीचे जतन
 ब) स्वयंपाकगृह
 क) मानसिक आजार
 ड) वरीलपैकी काहीही नाही

प्र.2 संक्षिप्त टिपा लिहा (कोणतेही 4)

16

- अ) प्रिसिजन जर्नालिझम
 ब) मोबाईल जर्नालिझम
 क) यू-ट्यूब
 ड) मीडिया कन्व्हर्जन्स
 इ) व्हॉट्सअप
 ई) सोशल मीडिया

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

16

- अ) न्यूज पोर्टल्स म्हणजे काय? ते सामान्य वेबसाईट्सपासून ते कसे भिन्न आहेत याची चर्चा करा.
 ब) मायक्रो ब्लॉगिंग म्हणजे काय ते सांगून त्याच्या माध्यमांची चर्चा करा.
 क) ऑनलाईन पत्रकारितेचे सामाजिक परिणाम विषद करा.

- प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा 16**
- अ) मुद्रित माध्यमांच्या तुलनेत डिजिटल माध्यमांची असलेली बलस्थाने सविस्तर विषद करा.
किंवा
- ब) फेक न्यूजचा समाजावर होणारा परिणाम सविस्तर लिहा.
- प्र.5 सविस्तर उत्तर लिहा 16**
- डिजिटल माध्यमांचे स्वरूप सांगून जनसंज्ञापनातील महत्त्व विषद करा.

Seat
No.

M.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
MASS COMMUNICATION
Online Journalism and Social Media Management (MA23407)

Day & Date: Thursday, 21-12-2023
 Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative.**16**

- 1) When was the Internet launched in India?
 - a) 15 August 1995
 - b) 20 December 2020
 - c) 1 May 2008
 - d) None of this
- 2) What was the initial name of Internet service in India?
 - a) VSNL
 - b) BSNL
 - c) Idea
 - d) Jio
- 3) Web 2.0 is the second generation of the World Wide Web, which emphasized on _____.
 - a) Messaging
 - b) User generated content
 - c) Broadcasting
 - d) None of these
- 4) What is required to use the Internet?
 - a) Computer
 - b) Modem
 - c) Browser
 - d) All of the above
- 5) Which of the following is a hosting company?
 - a) Hosting Raja
 - b) Finolex
 - c) Kingfisher
 - d) Nestle
- 6) What is interactivity?
 - a) Acceptance and response
 - b) Network
 - c) Broken communication
 - d) None of this
- 7) Who started the first e-newspaper in India?
 - a) Indian Express
 - b) Times of India
 - c) The Hindu
 - d) None of this
- 8) In which article is freedom of speech and expression mentioned?
 - a) 360
 - b) 19-1(A)
 - c) 420
 - d) 120
- 9) Who was the first Information and Broadcasting Minister of India?
 - a) Narendra Modi
 - b) Sardar Vallabhbhai Patel
 - c) Prakash Javadekar
 - d) Anurag Thakur
- 10) Which of the following social media broadcasting sites?
 - a) Sarkanama
 - b) Streamyard
 - c) Marketyard
 - d) None of this
- 11) What is the full form of VFX?
 - a) Visual Effects
 - b) Viral Effects
 - c) Vision Effects
 - d) View Effects

